

Рекуненко І.І.

к.е.н., доцент

ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ», м. Суми

КЛІРИНГ ТА РОЗРАХУНКИ ЯК ОСНОВНИЙ ЕЛЕМЕНТ ІНФРАСТРУКТУРИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Стратегія розвитку фінансового ринку України спирається, перш за все на ідею вдосконалення елементів облікової інфраструктури ринку. Поряд із депозитарною діяльністю до облікової інфраструктури фінансового ринку можна віднести і розрахунково-клірингову діяльність зі своїми складовими – клірингом та безпосередньо розрахунками. Кліринг та розрахунки – це процеси, які відбуваються безпосередньо після укладання угоди і закінчуються остаточним і безповоротним обміном цінними паперами та грошовими коштами між сторонами угоди.

Наявність надійної та оперативної системи розрахунків забезпечується налагодженими каналами міжсекторіального перетікання ресурсів, що і призводить в першу чергу, до активності фінансового ринку.

Крім того, існуюча консолідація торгових майданчиків вимагає більш нових підходів до вирішення проблем клірингових розрахунків і депозитарного обслуговування по цінним паперам. Таким чином, ринок вимагає розвитку принципово нової фінансової інфраструктури та принципово нових фінансових технологій. Ці технології повинні бути на порядок простішими і зручнішими, не досить дорогими, універсальними, розрахованими на всіх учасників вітчизняного фінансового ринку.

Практика світового клірингу показує, що наявність клірингової організації, навіть якщо вона позиціонує себе як центральний контрагент, не веде до повного усунення існуючих ризиків. Тому, що ризики повністю не зникають, а просто перекладаються на клірингову організацію, завданням якої і є скорочення до мінімуму ризиків. Потрібно відзначити, що безпосередній

ефект зниження ризиків має місце тільки для учасників клірингу. А головне завдання інфраструктури ринку і полягає якраз у тому, щоб допомогти учасникам ринку домогтися більш ефективної діяльності, за рахунок зниження витрат, зменшення ризиків та часу проведення операцій і т.д.

Потрібно звернути увагу на ряд основних проблем, що виникають при проведенні розрахунків та клірингу. Зокрема, це:

- тривалий термін переказу грошових коштів від клієнта брокера на рахунок депозитарію у розрахунковому банку (НБУ);
- тривалий термін переказу грошових коштів з рахунку депозитарію у розрахунковому банку до клієнта брокера;
- необхідність відображення в обліковій системі депозитарію та зберігачів усіх угод, що укладені на біржі;
- необхідність забезпечення безперервного моніторингу оплати послуг брокера, біржі та депозитарію протягом терміну виконання розрахунків;
- стовідсоткового резервування всіх активів (цінних паперів та грошових коштів) до дня, що передує укладанню угод;
- забезпечення укладання електронних угод та їх підписання електронним цифровим підписом депозитарію як центру сертифікації ключів.

При цьому, дуже важливою є побудова цілісної (об'єднуючої самостійно функціонуючої платіжної системи та систему обліку і розрахунків за цінними паперами та іншими фінансовими інструментами) системи розрахунків за операціями з фінансовими активами, що об'єднує основні інфраструктурні інститути.

Ключова роль організації системи розрахунків за угодами з фінансовими активами повинна бути відведена створенню комплексу умов, що дозволяють, зокрема, реалізовувати механізм «поставки проти платежу» як на внутрішньому ринку України, так і при розрахунках за її межами та інші умови, що діють на розвинених ринках. Забезпечення таких умов усуває багато причини для того, щоб вітчизняні цінні папери та пов'язані з ними фінансові інструменти були присутні та мали попит за кордоном.

Рекуненко, І.І. Кліринг та розрахунки як основний елемент інфраструктури фінансового ринку [Текст] / І.І. Рекуненко // Проблеми соціально-економічного розвитку підприємництва: зб. матеріалів міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (8-9 листопада 2012 р.). – Дніпропетровськ: Герда, 2012. – С. 152-153.